

LŐRINC KATALIN

Csömör után

■ COMPAGNIE PAL FRENÁK:
FESTEN (LAKOMA) ■

A megszokott digitális hangorgiával, vakító fehér falakkal, pofonként ható nyitó pózzal indít a *Festen (Lakoma)* című új Frenák-opus.

Azt a lejtőre döntött hófehér lapot, mely a színpadnak csaknem felét elfoglalja, tekinthetjük akár a címre utaló kelléknek is. Mondjuk, egy „ferde” perspektívából szemlélt asztalnak, melyen aztán a szereplők mindegyike át- meg áthemperedik, vonaglik egyedül, párosan vagy többedmagával. E felsorolás sorrendje körülbelül meg is felel a darabon belüli építkezésnek: egyenként ismerkedünk meg a szereplőkkel, külön entrée-ja van mindnek, s ahogy gyűlnek, úgy sűrűsödik az anyag.

A felütés a csaknem meztelen kirakatbábué, illetve a karikatúrájáé, amelyet Juhász Kata igen találóan és következetesen végigvisz, úgy, hogy kirakatbábuhoz illően ne billentse ki magatartásából semmi. Mindene mozgatható, arcán sztereotip, sminkelt mosoly, mellyel a legképtelenebb helyzetekből is rendületlenül kerül ki. A rendületlenség jellemzi a többi szereplőt is – más és más módon –, az a fajta változathatatlan, amely a leginkább aberrált történések közepette és után is gúzsba köti az egyént. (Gondoltuk ezt a darab zárójelenetéig, mely aztán alapjaiban megdöntötte az addig tökéletesen működő elméletet. Ám ne szaladjunk ennyire előre!)

A következő bemutatkozó – maga Frenák Pál pilótasisakban és színes alsónadrágban – görcsökben fetreng végig az „asztalon” (ha nem *Lakoma* lenne a cím, akár műtőasztalra is asszociálhatnánk), őt mintegy feloldja, megváltja Gergely Attila plasztikus, fennköltlen ruganyos testű, csaknem meztelen indián hercege, akinek erotikus mozdulataihoz szinte magától értetődően új figura társul, az igen dekoratív, ám teljesen hétköznapi „kiállítású” Nő (Jantner Emese). Kettősük erőteljes, virtuózan fizikális.

A színpadon immár négyen vannak, sűrűsödik a levegő, ideges, halk zsiszegés keletkezik. Az ötödik személy (Zarnóczai Gizella) kemény léptű, neuraszténiás, nemiségétől függetlenített alak, aki aztán az előadás során majdnem végig pontosan ugyanazokkal a lépésekkel rója keresztül-kasul a színpadot. Ellenpontként hat az új belépő, minimálisan mozgó, erotikus, cigarettázó hermafrodita (Takátsy Péter olyan zseniális módon ötvözi a férfi és női szexualitás elemeit, hogy az akár zavarba is ejthetne, ha nem ebben a közegben látnánk).

Újabb ellenpontul két zsiráf lép a színre: Csabai Attila és Molnár Péter magasított cipőkre állítva, remek zsiráfjelmezben legeli magát keresztül szép lassan a színen. Az eddig megjelent szereplők kaotikusan egzaltált közegében egyelőre érintetlenül téblábolnak tovább. Váratlanul – bár Frenákról lévén szó, már

Zarnóczai Gizella

hiányoltuk – „bezuhan” valaki főnről: Zambryczki Ádám ejtóernyősének egy-egy műkarja és mülába van, nem zuhan le soha, csak folyton zuhanásban leledzik, száját néma kiáltásra feszíti, épp úgy, ahogyan álmainkban tehetetlenül és mindhiába próbálunk hangot kipréselni torkunkon. A testiség tobzódása közepette a durván figyelmeztető fogyatékoság több oldalról is hangsúlyt kap: az imént még dalia Gergely testi-szellemi fogyatékosként oldalaz a háttérben, Frenák pedig (vártuk már ezt is) nyilvánvalóan reménytelen kommunikációval, fergetegetes süket-néma kézkoreográfiával próbálkozik. Az esetségségnek ezt a kínos kitarukozását fokozni csak úgy lehet, ha ellenpontként még féktelenebb lesz a test szabadsága. Ez történik a napraforgókkal takart, majd a leplezetlen meztelenség hosszan tartó ácsorgásakor (megint csak hermafrodita jelleggel, a nemi szervet a combok mögé eltüntetve), vagy amikor állat és bábu féktelenül, tabukat nem ismerően lendül össze. Egy kicsit olyan az egész, mintha az ejtóernyős álmodná az alatta-körülötte zajló káoszt, s hiába kiáltana, nyújtaná kezét segítségért – le is zuhan, akár egy álmó végén.

Eddig a csömörről, az orgiát követő csömörről, a mámor hatása alatt felerősödő, azt folytatató lázálmodokról van szó.

A váltás a legjobbkor jön: gyönyörű nyugalommal besétál egy fiatalember, semmi egzaltáltság, egyszerű fekete nadrág, normalitás. Hirtelen lezuhan elé egy kötélhágcsó, amelyen Vangelis

híres *El Grecó*jának dallamára lélegzetelállító csavarokkal feltáncolja magát a tetőig: lassan, zökkenők nélkül lebeg, fordul, száll, majd ereszkedik alá, mintha megváltó álom váltaná fel a lidércest. E nyugalom azonban átmeneti: a többi szereplő a „lakomaasztalon” levétközteti, szinte szétszedi, felkoncolja az áldozatot. A dolognak nincs vége: a fiatalember újra, immár anyaszült meztelenül nekiindul lebegő légi útjának – szívszorogató az a fennkölttség, ahogyan a megalázott test felmagasztosul. S a néma, mindent lezáró csendben egy óriási adag sár loccsan fönről az „asztalra”. Sötét. A történetnek itt van vége. Szodoma és Gomorra – az ártatlanok teljesen értelmetlen halálával megpecsételve.

Ám váratlanul felhangzik az *O sole mio* angolul, mi feloldozást nyerünk, s a megbocsátás mosolya lengi be az utolsó tíz percet. Pina Bausch vagy Bozsik Yvette is koreografálhatta volna azt a

Csabai Attila és Molnár Péter

Koncz Zsuzsa felvételei

sortáncot, melyben mindenki (meztelenségét egyetlen lepedővel többé vagy kevésbé eltakarva) felsorakozik a nézővel szemben, s a húszas–harmincas évek német expresszionizmusától örökölt gesztusokkal feloldja a feszültséget. Az *Are you lonesome tonight?* dallamára pedig minden táncos felkér valakit a nézők soraiból (ugyanúgy, ahogy tavaly a Holland Táncszínháznál láttam), hogy a ravaszul, szellemesen felépített koreográfiával teljesen bezípjantsák, a szituáció részévé tegyék a kiválasztottakat. Egy rafinált csavarral a táncosok mind eltűnnek az oldalkulisszákon, a „civillek” pedig tanácstalanul magukra maradnak a pályán. Itt végződik az előadás.

A néző mosolyogva kel fel a helyéről – s ez Frenáknál merőben új vonás. Először történik meg, hogy föloldozást kapunk, hogy Frenák felvillantja a teljesen normális, egészséges emberi kapcsolatok lehetőségét, hogy azt sugallja: a lakoma csömöréből éppúgy, mint a reménytelen hendikepekből, fel lehet gyógyulni.

Nem tartom elítélendőnek, hogy felismerhető hatásokat érezni a művön. Leginkább a Bozsik Yvette-tel való közelmúltbeli együttműködés tett Frenákra mély benyomást, ugyanakkor némely jelenet akár egy KompMánia-előadásban is otthon lenne. Frenák stílusa eddig is eklektikus volt, a sok-sok ismerős elemet sajátos világlátása formálta egyedivé. Szemlélete, a világról alkotott igen markáns vélemény teszi azt is, hogy nem hiányoljuk nála a tánc dominanciáját. Minél több művét látjuk, annál egyértelműbben képi, színházközpontú a látásmódja. Szereplőit is ilyen alapon választja ki: a külső, a jelleg, a típus nála sokkal többet nyom a latban, mint a tánctechnikai tudás. Tavaly ezért hívta meg egy szerepre Jantner Emesét, aki akkori kívülállóságával jellegzetesen mást, újat hozott a frenáki közegbe; az idei produkcióban már nem dominál eredetileg álmatag óriásléte, mert azóta „belesimult” az együttesbe: megtanult frenáknál, ő ezúttal kevés meglespetést okozott. Erre a produkcióra Csabai Attilát a KompMániától, Takátsy Pétert a Katona József Színházból, Zarnóczai Gizellát a Bozsik Yvette Társulattól „oroztala” az alkotó, mindegyikük különböző karakter, egész pontosan a neki való helyen, szerepben. Frenák hagyta, hogy folytassák, amit abbahagytak ott, ahonnan átjöttek; senkin nem követett el erőszakot, mint ahogyan az eredetileg manőken Molnár Pétert is hagyja szép nyugodtan ideoda vonulgatni. A hazai pályát ismerő törzsközönség számára az igazi élmény a német származású, Franciaországban élő légtornász művész Dirk Schambacher, aki nem csupán a kötél mestere, de a nemesen egyszerű mozdulatoké is.

A nagyszerű előadói összmunka mellé azonos értékű zeneszerzői produkció társul: François Donato munkája kemény, erőteljes, ugyanakkor sokszínű. Mint Frenáknál mindig (s ahogyan a nyugati kortárs táncszínpadokon már jó néhány éve mindenütt), a világítás egyenrangú része a képből, mozdulatból és hangokból álló előadásnak: technikus segítőársai közreműködésével a koreográfus ezúttal is hatásos, rafinált, de nem harsány, nem tolakodó világítást tervezett.

Az előadást követően többféle véleményt lehetett hallani. Frenákot sokféleképpen lehet érteni és befogadni, lehet utálni, sőt, akár unni is, egy azonban bizonyos: kihagyni nem tanácsos.

**Compagnie Pal Frenak
Festen (Lakoma)
(Trafó – Kortárs Művészetek Háza)**

KOREOGRÁFIA: Frenák Pál. **DRAMATURG:** Andy Varga. **ZENESZERZŐ:** François Donato.

ELŐADJÁK: Jantner Emese, Juhász Kata, Zarnóczai Gizella, Csabai Attila, Frenák Pál, Gergely Attila, Molnár Péter, Dirk Schambacher, Takátsy Péter, Zambryzcki Ádám.